

Hesło na lěto 2020

Ja wěrju, pomhaj mojej njewěrje!

Mark 9,2

Před lětdžesatkami přińdže muž ke mni a powědaše mi sčěhowacu stawiznu: Jeho mać bě na rak schorjeła. Wša lěkarska pomoc ničo njepomhaše. Jedneho dnja prošese mać jeho, zo by ju do městačka blisko Zhorjelca dowjeźl, hdžež bydleše znata zaprajerka. Z ćežkim swědomjom jej tute přeće spjelni. Što bě zaprajerka potom činiła, mi njebě powědał, jenož to, zo měješe so na kóncu někajka bankowka pod zawk sunyć. Jězba k zaprajerce pak njebě wuspěšna, mać wumrě w blišim času. Muž mi wuzna, zo ma hubjene swědomje. Jako křesćan tola njeby směl k zaprajerce jěć. Biblija tajke něšto raznje wotpokazuje. Tež mać bě wěriwa křesćanka, tola w swojim smjertnym straše sahaše za kóždej słomičku, kotraž so jej skićeše. Takle mi to młody muž powědaše.

Ludžo pytaja w smjertnym straše pomoc tu a pomoc tam. Podobnu stawiznu namakamy tež w Swjatym pismje. Nan měješe syna, kotryž čerpješe pod epileptiskimi nadpadami. Při tym hólc husto padny, tak zo so nan boješe, zo do woheńja abo do wody padnje a při tym swoje žiwjenje přisadži. Nan so w swojej nuzy na Jezusa wobroći, zo by jemu pomhał. Jezus narězny tematiku wěry: „Temu, kiž wěri, su wšitke wěcy móžne.“ Na to z nana wuprasny: „Ja wěrju, pomhaj mojej njewěrje!“ Wuzna swoju wěru a zdobom swoju njewěru.

Słowa nana su nimoměry zajimawe. Wone zwuraznja na krótke wašnje, zo stej wěra a njewěra husto ze sobu zwjazanej. Nan wěri a tola zaso njewěri. W swojej chablatej wěrje prosy Jezusa wo přewinjenje njewěry. Jeho próstwa „Pomhaj mojej njewěrje!“ je modlitwa přečiwo njewěrje.

Moderny čas ma so ćežko z wěru. Płaći to, štož móžemy widzeć abo přimać. Boha pak a jeho słowo njemóžemy ani widzeć ani wopřimnyć. Na naše modlitwy njezačuwamy husto žadyn wothłós. Hać Bóh scyla

eksistuje abo hać njeje to wšo jenož někajka wumyslenka? Takle so mnozy prašaja, tež tajcy, kiž slušaja k cyrkwi.

Prominentny přikład za to je mać Tereza. Wot lěta 1948 staraše so wo mrějace džěći w Kalkuće. Lěto pozdžišo započachu so wulke dušine dwěle: „Wot lěta 49 abo 50 je we mni tute surowe začuće zhubjenosće, tajka njewopisujomna čemnota, tajka samota. Bože městno w mojej duši je prózdne. We mni njeje žadyn Bóh. Wón mje nohce.“ Takle so wona 1961 swojemu spowědnemu wótcej wuzna. W samsnym času započina so rozrost jeje rjada. Přeco wjace sotrow do njeho zastupi, přeco wjace pomocy so bėdnym poskići. Tež pozdžišo so wona wuzna: „Wot Boha wotpokazana, prózdna, žana wěra, žana lubosć, žane zasadženje.“ Podobne je tež wuprajenje: „Tajka hłuboka žedźba za Bohom, tak hłuboka, to boli, trajne čerpjenje.“ Spóznajemy pola maćerje Terezy samsne

mysle a začuwanja kaž pola woneho nana, kotremuž bě Jezus pomhał: Wěra a njewěra – tak bliskej, tak hłubokej.

Jezus je nanej pomhał, njehladajo na jeho chablatu wěru, z tym zo syna wuhoji. Mać Tereza je so stała, z tym zo je bėdnym pomhała, z wulkim přikładom křesćanskeje lubosće. W Kalkuće a druhdže sej ju česća jako swjatu našich dnjow, njehladajo na jeje dwěle a na jeje začuće, zo je wot Boha wopušćena. Wona njeje skutkowała z čin-kami a přiwěru kaž wona zaprajerka, kotraž měješe pjenježny dobyt看 ze swojeje metody. Mać Tereza je pomhała, dokelž bě Boža lubosć njehladajo wšitkich dwělow kruće w njej zakorjenjena.

Hesło lěta 2020 njech nas přewodźuje w dobrych a hubjenych časach. Wone njech nas woła k žiwej dowěrje do Jezusa, kotryž chce tež nam pomhać w žiwjenskich nu-zach, ale tež k realistiskemu wobchadej z našimi dwělemi a prašenjemi. **Jan Malink**

Mać Tereza (1910–1997), w lěće 2016 wot bamža Franciskusa swjatoprajena Foto: Wikipedia

Wodawać bjez kónca

Lube džěci, wěšće, poprawom mam moju mału sotřičku přewšo rady. Mamoj zwjetša wjele wjesela při hrajkaniu abo hdyž so na někajkim hrajkanišću tak prawje wucychnujemy. Druhdy pak so chětro zwadžimoj, a runje wčera běše tajke popołdnje. Smój sej z klankami hračkało, sym klanku do wozyčka položila a sym skrótka do džěćaceje stwy po klancynu blešku šla. Jako sym so wróciła, bě klanka nadobo přeč! Wokomik sym ju pytała, prjedy hač sym swoju sotřičku za křeslom wuhladała – z runje tutej klanku w ruce!

Hišće hórje pak bě, zo sotřička mi njeje klanku wrócić chcyła. Sym tak hněwna na nju była, zo sym sej klanku hnydom hrabnyła. Wona pak je ju runje tak kruće w swojim rukomaj džeržala. Tak smój wobě na klance čahałoj a najskeje smój při tym tež chětro wótře byłoj. Znajmjeńša naraz mama před namaj steješe a na naju swarješe.

Sym była tak zrudna, zo ani njejsym k temu přišla, mamince rozkłasć, što je moja sotřička činiła. Sylzy su mi běželi a tež sotřička je pišćała.

Hakle po cyłej chwylce sym so móhła zasozměrować. A naraz steješe moja sotřičku přede mnou a mi swoju ruku tykaše, kaž zo by „Dobry dzeń“ prajić chcyła.

A mama za njej praji: „A nětko praj, woadaj prošu!“

Móžeće sej předstajić, zo je mi w tutym wokomiku kusk spodziwnje byto? Běch hišće hněwna na moju sotřičku, ale tajku poskićenu ruku wotpokazać, by tež džiwne bylo. Tuž sym tež ja jej ruku dała a prjedy hač mózach něšto prajić, slyšach maminy hlós: „Na da je okej.“

Ručěž bě sotřička wotešla sej dale hrajk-

kać, sydny so mama ke mni. Stłóči mje k sebi a praji: „Džakuju so, zo sy twojej sotře wodała. To sy ty jara derje činiła.“

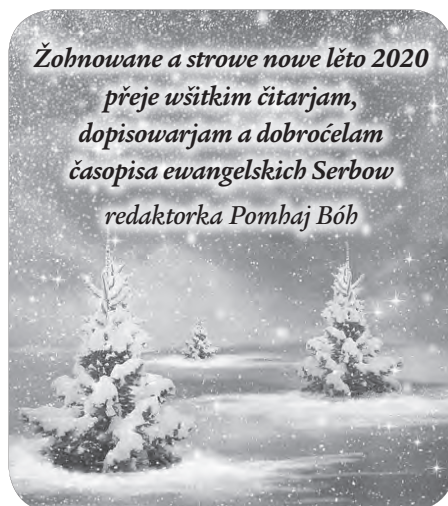
Wěšće, sym so drje dyrbała kusk přewinyc, zo bych tež woprawdže wodała, ale napinace tute wodaće poprawom tež njebě.

Wječor je nank namaj potom z naju džěćaceje biblije čitał. Jedyn muž je so raz Jezusa prašał, kak husto dyrbiš někomu wodać. Na to jemu Jezus rjekny: „Sydomdžesać króc sydomy!“ To klinči za wulkej ličbu. Nan pak hišće doda, zo njetrjebamy ličić, dokelž Jezus měni poprawom, zo mamy bjez kónca wodawać. Potajkim přeco!

Hačrunjež tak čězko njebě, snano dyrby tež raz spytać wodawać bjez kónca ...

Waša Mina
Měrcin Bałcar

Žobnowane a strowe nowe léto 2020

*preje wšitkim čitarjam,
dopisowarjam a dobroćelam
časopisa ewangeliskich Serbow
redaktorka Pomhaj Bóh*

Změna wusyłanskich časow Serbskeho rozhłosa

Wot 6. januara 2020 so wusyłanski čas Serbskeho rozhłosa wo hodzinu podlěši. W tutym zwisku so tež časy za Nabožne słowo k dnjej změnja. Słowo k dnjej wusyła so potom wot pónđzele do pjatka w 5.54 hodž., 7.54 hodž. a 8.54 hodž. Sobotu so

wusyłanske časy wo hodzinu přesunu a budu w 6.54 hodž., 8.54 hodž. a 9.54 hodž.

Při nabožnych wusyłanju na njedzelach wostanu časy při starym.

Bogna Korjeńkowa, nawodnica regionalneho studija MDR w Budyšinje

Serbski bus 10. meje 2020

Da-li Bóh, chcemy njedželu, 10. meje, ze Serbskim busom do Wróclawja jěć. Wobdžělmy so tam na trojorěčnych kemšach ewangelskeje Chrystoforusoweje wosady a zhonimy něšto wo stawiznach a žiwjenju wosady. Po wobjedže chcemy sej z přewodnicu džěl stareho města wobhladać. Kofej z bjesadu budže tež we Wróclawju. Na jězbe dom chcemy sej hišće wulku tykowanu Měrowu cyrkej w Jaworje wobhladać.

Wotjědzemy rano w 7.00 hodž. w Budyšinje na busowym zastanišću pola Marje Marćineje cyrkwe. Wokoło 18.00 hodž. wróćimy so do Budyšina.

Přeprošujemy wutrobnje na zhromadny wulět. Přizjewće so prošu pola Měrcina Wirtha w Budyšinje pod tel. 0 35 91 / 60 53 71. Jězba płaći za doroscěneho 35 euro a za džěco 15 euro.

Handrij Wirth

Pokiwy

Nyšpor a hodownička

Katolska Budyska wosada přeprošuje ewangelskich Serbow na ekumeniski nyšpor njedželu, 5. januara, w 14.30 hodž. do cyrkwe Našeje lubeje knjenje. W 15.30 hodž. přizamkne so tradicionalna hodownička na Benowej žurli Montessorijoweje šule na Tzschirnerowej ze swačinu a hodownym programom.

Serbski wosadny zwjazk

Po cyrkwiskim zakonju wo serbskich naležnosćach Sakskeje wobsteji wosadny zwjazk, do kotrehož słušeja serbscy fararjo, wosadni a dalši powołani člonoj. Lětuša hłowna zhromadźizna wosadneho zwjazka budže sobotu, 25. januara, w 9.30 hodž. na Michalskej farje. Hosćo su wutrobnje witani.

Předstajenje spěwarskich

Towarstwo Kólesko w Slepom wuda pod titulom „Něnter comy Boga chwalić“ spěwarske w Slepjanskej narěči. Předstajenje knihi budže 25. januara w 16.00 hodž. w Slepjanskej cyrkwi. K temu zanjesu spěwarjo a hercy Kóleska někotre z kěrlušow, kiž su w spěwarskich wozjewjene. Na knižne předstajenje z koncertom su wšitcy wutrobnje přeprošeni.

Wosebite zarjadowanja 2020

- 25.01. sobota**
09.30 sobustawska zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Budyšinje
- 14.03. sobota**
14.00 džěłarnička serbskich Bjesadow w Bukecach
- 16.–19.04. štwórtk do njedžele**
Serbski ewangelski kónc tydženja w Hainewalde
- 10.05. njedžela**
07.00 wulět ze Serbskim busom do Wróclawja
- 13./14.06. sobota a njedžela**
Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń a Serbski domizniski dzeń we Wojerecach
- 19.07. njedžela**
14.00 wupokazanje Serbskeho superintendenta Malinka w Michalskej cyrkwi w Budyšinje
- 05.09. sobota**
17.00 dworowy swjedžen w Hrubjelčicach
- 31.10. reformaciski swjedžen**
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa
- 12.12. sobota**
17.00 adwentny koncert Serbskeho gymnazija w Michalskej cyrkwi w Budyšinje

Za zwěrnym Serbom a kšescíjanom Mětom Pernakom

Nježelu, dnja 8. decembra 2019, jo pó dlejšem casu chórosći w Barlinju-Zehlehdorfje zemřel naš zwěrnny serbski psijašel Měto Pernak. Wón jo zawóstajil manželsku, dweju synowu a syna syna. Gromaže z familiju žałujomy w Dolnej a Górnej Łužicy wó angažěrowanego wuconego Dolnoserba, aktiwneho Mašicarja, wěrnego kšescíjana a lubego psijašela.

Měto Pernak jo statkował ako gymnazialny wucabnik za francojščinu a ruščinu a ako studijny ražc w Barlinju. Serb ze šetom a dušu jo był wuběrnny znajar dolnoserbskeje rěcy a spěchowar serbskeje narodneje mysli teke na cerkwinskem pólu. W lěše 2009 bu za swójo literarne, wuda-warske, rěčno-kulturne a narodne žěło a statkowanje z Mytom Čišinskego wuznamjenjony.

Lubosc k serbskemu pisanemu słowu a serbskim knižkam jo se pla Měta Pernaka južo w žiśecem starstwje zachopiła. Wón jo se 17. měrca 1938 ako syn serbskego fararja Waltera Pernaka w blošańskej Nowej Niwje narožil a jo tam wótrost. Jogo nan jo we wójnje wóstał, tak jo serbsku rěc wót starego nana a stareje mamy nawuknuł a jo górej rost w kšescíjanškim a serbskem duchu. Wón jo se za wšo serbske žywjjenje zajmował a z togo jo dłymoka lubosc k Dolnej Łužicy wurosla, kótaruž jo sebje až do smjerši wobchowal.

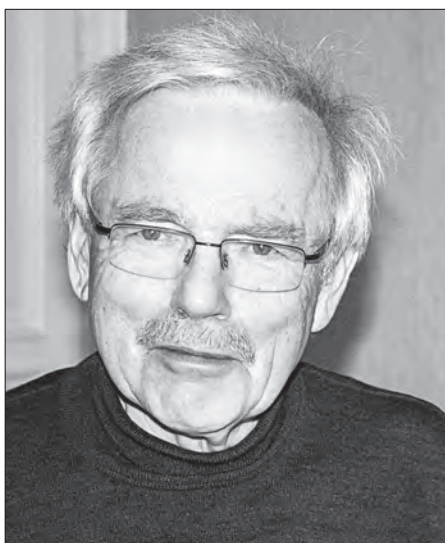
Hyšći w šulskem casu jo Měto Pernak musal z mamu NDR spuščić, dokulaž jo rozestajenje z instancami politiske dimensije nabyło. W pódwjacornem Barlinju jo pó abiturje rusku a francojsku filologiju a geografiju studował.

Młody gymnazialny ceptar jo był w pódwjacornem Barlinju drje izolěrowany wót Łužyce, weto jo kšěł něco za swój lud cyniś, jo předne basni z francojskeje do dolnoserbskeje rěcy přestajal, kenž su wózwajone w Rozhledže 1966. Wón jo kšěł pokazal, až móžoš teke komplicěrowane teksty w našej maminej rěcy zwurazniś.

Młody přestajar jo pytal kontakty k drugim serbskim intelektualnym we Łužicy, což běšo wjelgin šěžko, dokulaž stasi jo wšo kontrolěrowala a jo jogo 25 lět dlujko přesnuchliła. Wón pak njejo se dał wótšasys.

W lěše 1973 jo předne dlejšje přebywanje w Dolnej Łužicy móžne było. Z kólasom jo pó jsach drogował, aby serbske ludowe arije zběrał. Pši tom jo wjele serbskich luži wopóznał. Wušej togo jo slěžil za serbskimi stawiznami a jo serbsku leksiku zběrał. Z togo su wuroslu psijašelske kontakty z wjele Serbami a tak jo Pernakow dom w pódwjacornem Barlinju cesto woglěd z Dolnej Łužyce dostał. Wón jo był z lužimi zwězany a jo teke był wšuži lubje witany gósc.

To póžedanje, za serbski lud žělaš jo se wuwijało. W lěše 1980 jo w swójskem

Měto Pernak

Foto: Madlena Norberg

naklaže předne knižky pódtelom „Der Untergang der Polaben“ pódt pseudonymom Sorabus wudał. Ako sobuawtor jo manuskript Fryca Latka-Nowsańskego wobžělał a wudopónił. W lěše 1983 jo slědowało wudaše „Maks a Moric. Wulicowanje wo děma gólcoma we sedymich štukach“ wót Wilhelma Buscha.

Ako kšescíjanajo jo Mětoju Pernakajo to ewangelske cerkwinske žywjjenje wažne było. Wón jo se psisamem kužde lěto na Serbskich ewangelskich cerkwinskich dnjach w Górnej Łužicy wobžělił. W lěše 1987 jo pši wóžywjenu serbskich namšow w Dolnej Łužicy serbske cerkwinske žěło kupki serbska namša mócnje pódpěrowal. Wósobinski jo tencas psijašelow a znatych na serbske namše přepšosyl a pši zgromadnem kafejpišu pó Bóžej službje jo wó wejsańskej historiji rozpšawjal, aby namšarje wó swójskich stawiznach zgónili. K zmócnjenju zgromadnego spiwanja jo zešywk z woblubowanymi, znatymi serbskimi ludowymi štukami zestajil a 20 eksemplárov přepódał. Tež z jogo pomocu su se serbske namše ako wažny wobstatk a kšuty slup serbskego narodnego žywjjenja w Dolnej Łužicy wuwijaš mógli.

Pó politiskem přewroše 1989/90 jo Měto Pernak skócnnje mógal do šyršeje zjawnosći stupiś. Jo se na zmakanjach Narodneju zgromažninowu w Górnej a Dolnej Łužicy wobžělowal, na nowowólbach Domowiny, jo na kulturnem a politiskem pólu wustupował a jo žělał we wšakorakich komisijach. Wón jo był člonek Domowiny, Mašicy Serbskeje, Spěchowanskego towaristwa za serbsku rěc w cerkwi a Spěchowanskego towaristwa domowniskego muzeja Dešno. Jogo žyćenje, pó přewroše ako wjednik Dolnoserbskego gymnaziuma statkował, njejo se ražilo.

W lěše 1991 jo zastupil do Mašicy Serbskeje w Budyšinje, 1993 jo přewzeł dolnoserbski wótrěd Mašice Serbskeje a bu jeje

předsedař 13 lět dlujko. Jo wizeł nowe Mašicne žěło na pólu serbskeje rěcy, kótaruž dej teke wejsański lud rozměš, na pólu stawiznow, serbskeje kultury a kubljanju dorosconych. Wón jo se wosebnje za pócesćenje wuznamnych serbskich wósobinow dolnołužyskeje historije zasajžował, jo sobuiničator zjawneho pócesćenja našych wóscěncow a jo jim w jich rodnych jsach cesne pomniki stajil, aby wejsanarje a zjawnosć wó jich statkach zgónili, aby mógli na nje gjarde byś. Tak jo se póstaral na psiklad wó cesćenje mólarja Fryca Latka w Nowej Jsy, rěcywědnika Mjertyna Monja w Turnowje, mólarja Karla Nowaka w Lěskej a wudawarja přednych dolnoserbskich šiščanych knižkow Albinusa Mollerusa w Tšupcu.

Měto Pernak jo tež někotare literarnomuzikaliske wjacory na jsach organizěrowal, mjazy drugim k spomnješuju na polyglota Jura Surowina, basnikarku Minu Witkojc, wědomnostnika Frida Mětska a drugih. Pši tom jo se procował, aby se wejsanarje a teke serbske wukniki sobu wobžěli.

W duchu Mašice jo pši pócesćenju wósobinow teke knižlicki w swójskem naklaže a na swójske kósty wudał, na psiklad basni Fryca Foba, wubrane žěta Wylema Nowaka-Depsčańskego, wó žywjenu a statkowanju bórkojskego kantora Jana Kita Posta, wó gołkojskego fararja a přestajarju Starego testamenta Janje Bjedrichu Frycu, wó žywjenu a statkowanju Jana Bjedricha Tešnarja a wó serbskich kórjenjach w Cerkwicy a wokolinje.

W Ludowem nakladnistwje Domowina jo wudał wejsnu chroniku wó Janšojcach a historiju wó starej serbskej jsy Raduš. W rěže „Serbska poezija“ jo zestajil knižlicki z basnjami Wěcslawa Serba-Chejničańskego.

W psinokach w Nowem Casniku, Serbskej Pratyji, Rozhledže, Serbskem rozgłosu a w nimskich medijach jo wózwajil njeznate fakty wó serbskich lužach a pódwakach, aby je předsed zabyšim wuchował.

Ako předsedař Mašice Serbskeje jo Měto Pernak tejerownosći cerkwinske žěto pó mócnach pódpěrowal, jo rozgrona wjadł z cerkwineju wušnosću, z wórjejskim přemštom, w Barlinju z biskupom dr. Kruse a ze synodalami. Jo pisal listy na biskupa a konsistorstwo a Mašicarje su peticiju na Barlinsko-bramborsku ewangelsku cerkwju stajili, aby serbskego duchownego kšuse psistajili, což njejo hyšći až do žinsa se ražilo.

Wón jo teke sobuawtor dolnoserbskich spiwarskich „Duchowne kjarliže“ a jo wudaše na wědomnostnu rowninu pówušyl: Jo chronologiski přeglěd ewangelskich spiwarskich knižkow a zběrkow z kjarližami zestajil, jo serbskich přestajarjow a basnikarjow wuslěžil, jo biografije kjarliža- →

⇒ rjow a komponistow spisał. Rowno tak pilnje a konstruktivnje jo na redigěrowanju „Serbskich perikopow“ sobu žěłał.

Ako ekselentny pšestajar jo wobogašil dolnoserbsku literaturu z wušej sto basnjami z francojskeje, rusoskeje, holandskeje, českeje, łatyńskeje a nimskeje rěcy. Wón jo sobu žěłał w rěcnej komisiji za Dolnoserbsko-nimski słownik a jo był člonk Dolnoserbskeje rěcneje komisije Mašice Serbskeje.

Měta Pernakowy žywjenski statk ma se stajis do rěda serbskich procowarjow, ako su z pisanim a powědanym słowom a ze statkom njewomucnje a njesebnje našu wobgrozonu dolnoserbsku rěc a kulturu zdžaržali a wuwijali.

Wšo to jo se Mětoju Pernakoju zglucyło, dokulaž jo jogo familija za nim stajała a wjelike rozměše za jogo serbske cesnamske žěło měła. Som jogo z familiju na zachopjeńku 1970tych lět w Dešnje pla

mójogo wujka Hermanna Jahna wopóznała. Pšez lěta jo wurosto dobre psijašelstwo, což jo tež mě w serbskem narodnem žěle zmócnio, wosebnje psi organizerowanju přědných serbskich namšow w Dolnej Łužicy.

Serby w Dolnej a Górnej Łužicy maju se swójomu barlinskemu psijašeloju Mětoju Pernakoju wjele wužekowaš. Daš zwěrný Serb a kšescijan něnto wótpócywa w Bóžem pokoju. *Christina Kliemowa*

Pawoł Lubjenski – znaty blidar a swěrný Serb

Spominanje na wuznamneho Serba Bukečanskeje wosady składnostnje jeho 125. narodnin

Mjez dokumentami, zapožženymi w léce 1935 do kule Bukečanskeje cyrkwineje wěže, namaka so wobšerna rozprawa wo serbskim žiwjenju wosady, kiž je zestajał Pawoł Lubjenski, blidarski mišter w Bukecach (hlej Pomhaj Bóh 9/2018). Njeh je nam tež zaběra z tutej rozprawu składnostnje wobšěrneho porjedženja wěže w léce 2018 nastork a namořwa, na jeho 125lětnu narodninu spominać.

Młode lěta

Pawoł Lubjenski narodži so 25. januara 1895 w Bukecach. Jeho kolebka steješe w domje blidarskeho mištra Jana Lubjenskeho při nětčišej dalokodróze B 6, kiž je džensa hišće wot swójbnych wobydleny. Hólčec wotrosće w serbskej, křescanskej rjemjeslniskej swójbje, štož wuwice jeho wosobiny zasadnje wobwliwowaše. Šulu wón w ródnej wsy wopyta a bu w léce 1909 w Bukečanskej cyrkwi wot fararja Kubicy konfirměrowany. Doma pola nana nawukny powoňanje blidarja a sta so w léce 1923 z blidarskim mištrom.

Mjez tym pak měješe w Přenjeje swětowej wójnje za kejžora wojakować. Na zapadneje fronće w Francoskej a Flandern-

skej, wosebnje w bitwje pola rěki Somme, zezna wšu surowosć wójnje.

Blidar w Bukecach

Wróciwši so z wójnje, džělaše dale jako blidar a zanošowaše sebi při džěle rady někotryžkuli spěw. Wjedžeše domjacu blidarnju najprjedy z nanom a pozdžišo z bratrom Arnoštom. Bratraj nałožešaj wjele prócy a srědkow, zo njebyšaj při džěle wot druhich wotwisnaje byłaj. Natwarišaj za blidarnju swójske energijowe zastaranje ze stajnoprudom. Stajnoprudowy generator (dynamo) ćěrješe so přez na zakładze lochkeho wolija běžaceho stacionarneho motora. Ze zaměrom w lěsu pušćene drje wo na deski z optimalnej tołstosću rězac móc, natwarišaj sej swójski rězak po rědkim systemje wodorunje rězaceje pasoweje piły. Nastroj za wótrjenje pasowych piłow wunamakašaj a natwarišaj bratraj samaj.

Kupcow za blidarske wudžělki přiwabi serbska tafla na domskim z napisom „Blidarnja Jan Lubjenski“ a z hěblom a kružnikom, zwobraznenymaj znamjenjomaj blidarskeho rjemjesla. Hač do 1970tych lět tam tuta tafla wisaše. Znamjo za wšit-

Pawoł Lubjenski (1895–1970)

kich, zo su tu Serbja žiwi, kiž su hordži na swój narod.

W blidarni zhotowichu so meble, wókna, durje a tež kašće. Pohrjeby běchu tehdy zwjetša wot doma. Často, hdyž blidarski mišter skazany kašć do žarowanskeho domu přiwjeze, jeho jako wobdarjeneho spěwarja prošachu, zemrěteho ke chowanju do Bukec přewodžeć. Ducej po puću kěrluše zanošuju nawjedowaše tak před čělowym wozom kročacych spěwarjow. Čas, kiž měješe za tajku službu nałožować, jemu wězo w blidarni pobrachowaše. A štož Bukečansku wosadu a jeje zdalene wonkowne wsy znaje, móže sebi předstajić, zo běše to druhdy wjele hodžin, kiž by wón radšo za swoje rjemjeslo abo za swoju swójbnu nałožował.

Swójbja Pawoła Lubjenskeho

W léce 1925 woženi so Pawoł Lubjenski z Marju rodž. Pecoldec z Njechornja. Mandželskimaj narodžichu so džowce a syn. Młódša džowka – mjez tym wuměnkarka – a jeje syn ze swójbnu wobydla nětko staršiski dom. ⇒

Něhdyši napohlad Lubjenskec blidarnje při Budysko-Lubijskej dróze w Bukecach

Pawoł Lubjenski ze swojej drugej mandželskej Hanu
Fota: swójbna zběrka

⇒ Mandželska zemřě w lěće 1948. 1949 so wudowc z Hanu zwud. Oswaldowej rodž. Wünschec z Bukec k druhemu razej woženi. Pilnje a wobhladniwe so wona wo dom a swójbu staraše, njehladajo na to, zo chorosc woči počasu bóle a bóle wšitko počezowaše. Ze swěru a lubosću je Pawoł Lubjenski swoju w běhu lét dospołnje woslepjenu mandželsku na wšěch pučach přewodzał.

Nawoda serbskeho žiwjenja

Zahe zezna so Pawoł Lubjenski ze serbskim žiwjenjom w Bukecach. Hižo jako młodźenc wopytowaše z nanom schadžowanja serbskeho towarstwa. Z wjesnej młodžinu chodžeše na spěwne hodžiny do Sowrjec, hdžež so po Přenjej swětowej wójnje serbske spěwne towarstwo Sołobik založi. W Bukecach založichu sej na jeho iniciatiwu 21. haprleje 1921 serbske spěwne towarstwo Radosć. Člonoj towarstwa spěwachu, rejowachu a hrajachu džiwa dlo. Serbske žiwjenje w Bukecach a wokolinje so hač do doskónčneho zakaza towarstwa 1937 hłownje wot skutkowanja Radosće postajowaše.

Prócowanja Pawoła Lubjenskeho wo serbstwo njeběchu jenož na Bukecy wobmjezowane, ale wón měješe tež podžěl, hdyž so 1920 Serbski Sokol založi. A založenje Sokołskeje jednoty w Bukecach měješe hłownje wón na starosci. Jako so w lěće 1923 Zwjazk serbskich spěwarskich towarstwow wutwori, steješe wón tež při tym sobu w přenim rjedže. Při wotkryću pomnika Korle Awgusta Kocora w Zahorju 1929 namakamy Pawoła Lubjenskeho jako předsydu Bukečanskeje Radosće sobu na foče mjez wšitkimi wuznamnymi wosobinami serbskeho spěwneho hibanja tehdyšeho časa.

Sčehowachu lěta plódneho serbskeho žiwjenja w Bukecach. Sokołska jednota zwučowaše, podpěrowaše slabše susodne

jednotki a zarjadowa sebi swoje zwučownišćo při puču z Mješic do Rachlowa. Radosć spěwaše, rejowaše a hraješe džiwa dlo. Wusahowacy wjeršk tuteho časa běše swjedžen składostnje poštaltěneho jubileja Serbskeho towarstwa w Bukecach w lěće 1926, kiž sta so z wulkej wšoserbskej manifestaciju.

Lubjenskec dom z blidarnju wšitke tute džělo za serbstwo ze samozrozumliwosću podpěrowaše, na džak a připóznače njehladajo. A někotryžkuli za serbstwo so horjacy bjez dobreje rady a wužitnych pokiwow z Lubjenskec domu njewoteńdže. Nic jenož za Serbow we Łužicy, ale tež za přecelow Serbow w słowjanskim wukraju wuwi so Lubjenskec dom w Bukecach přez lětdžesatki na znatu adresu.

Pod brunym mócnarstwom

Čitajo w rozprawje Pawoła Lubjenskeho z lěta 1935 z kule Bukečanskeje cyrkwineje wěže je spóznać, zo měješe so serbske žiwjenje bóle a bóle z čezemi bėdžić. Hłownje džak jeho horliwosće je Radosć po 1933 hišće lěta dale skutkowała. Ženje swój plašč do wětra njewěšejo wubėdži sej pola brunych mócnarjow w Lubiju wospjet dowolnosće za zarjadowanja towarstwa, tež za předstajenje wot Jurja Wjele spisanych džiwadłowych hrow z towaršnokritiskim wobsahom, kaž „Paliwaka“. Wotmyslene předstajenje hry „Naš statok“ w lěće 1937 so džěni do teho zakaza. Zarjadowanje njewotprajichu, ale předsyda Radosće Pawoł Lubjenski kóžděho hrajerja w swojim kostimje předstaji a rozkládže, što by tutón w hrě prajil.

Krute narodne wědomje a njebojazne wustupowanje za serbstwo so brunym mócnarjam wězo njespodobaje. Wospjet Lubjenskec dom a blidarnju přepytowachu a při tym z Pawołom Lubjenskim zlě wobchadžachu. Pytachu za dopokazami „přerady“. Njehladajo na to poradži so Lubjenskec bratromaj, wšelake wuznamne wěcy wuchować. Bjezdweła słuša k temu rjany, z mólbami Měrcina Nowaka-Njehchorńskeho debjeny kamor Radosće, kiž je nětko we wobstatku Budyskeho Serbskeho muzeja.

Wšitko to a jeho spječowanje, nic do NSDAP zastupić, wjedžechu k temu, zo jeho při wudyryjenju Druheje swětowej wójny, 44lětněho do wójska zwolachu. Hakle 1945 so zaso dom wróci.

Powójnske prócowanja

Bjez komdženja pokročowaše Pawoł Lubjenski po wójnje ze swojim skutkowanjom za serbstwo. W nadžiji, zo budže so prašenje traća serbstwa z politiskim rjadowanjom zasadnje rozrisać, dožiwi serbske hibanje nowy wotmach. Znowa běše Lubjenskec dom zetkanišćo Serbow, wosebje tych z narańšich kónčin. K temu namaka so literarny pomnik w Křescana Krawcowej knize „Paradiz“.

Bórže so wopokaza, zo so nadžija politiskeho rjadowanja na dobro serbskeho ludu njespjelni. Jako narunanje wobzamkny sakski sejm w lěće 1948 Serbski zakon a zdobom so přilubi, zo budže Łužica dwurěčna. Wutworjenje nětko wot stata podpěrowanych serbskich zarjadnistwow zdachu so Pawoł Lubjenskemu realna móžnosć za wuwice serbstwa być, tak zo so w lěće 1948 rozsudži, stronje SED přistupić. Ale stróžba realita so bórže bóle a bóle po Łužicy rozšěrješe. W tutym času bě wón wot 1945 do 1950 župan Lubijskeje župy Domowiny a dalše dołhe lěta předsyda Bukečanskeje Domowinskeje skupiny. Wšo tute džělo wukonješe wopornije, njesebičnje a bjez kóžděho materielného zarunanja. A tajki běše jeho narok na wšitkich, kiž za serbstwo džěłachu. Dyrbješe pak dožiwić, wosebje po wotchadže Pawoła Neda z Domowiny, zo njeměješe tutón narok powšitkowneje płaćiwosće.

Swójske problemy ze strowotu a přiběraca sleposć mandželskeje, ale tež „nowy duch“ w Domowinje po wotchadže Pawoła Neda wjedžeše k temu, zo wón, kiž běše z mladosće horliwy Domowinjan, swoje skutkowanje na Bukečansku skupinu wobmjezowaše.

Serbski firmowy napis nad zachodom do Lubjenskec domu

Rěč a wěra

„Bóh wšehomócný chcył ... nam zachowac naše cyłe drohe Serbstwo“, móžemy w kónčnej sadže jeho rozprawy z lěta 1935 čitać. Njeje čězko spóznać, zo słušešter serbstwo a křescanstwo za njeho hromadže. Pawoł Lubjenski a jeho mandželska běštaj mjez najswěrnějšimi kemšerjemi na serbskich Božich službach w Bukecach. Jutrowničku rano džěše wón rady na jutrowne spěwanje, dołhož so tutón nałožk ryzy serbski w Bukecach pěstowaše. Tež serbske cyrkwinske dny a serbske kubłanske dny w Budyšinje rady wopytowaše.

Problemy ze strowotu nuzowachu jeho wospjet do chorownje na operaciju. Posledni raz, spočatk lěta 1970, so wjace njewustrowi. Dwaj dnjej do wotchada na Božu prawdu swjećeše hišće jónu w kruhu swójbných Bože wotkazanje. Krótko po swojich 75činach wón 20. februara 1970 w Bukecach zemřě.

Při jeho chowanju na Bukečanskej Božej roli přewodžeše jeho wulka žarowanska wosada. So wě zo bě wjele Serbow mjez přewodžerjemi. Pawoł Lubjenski wotpoču je w swójbnym rowje na pohrjebnišću we wuchodnym džělu wsy, kotryž ma serbske napismo „WOTPOČINK LUBJENSKEC SWÓJBÝ“.

Arnd Zoba

Nowe spěwarske z kěrlušemi w Slepjanskej narěči

Rozmołwa z Julianu Kaulfürstowej a Hartmutom Hantšom ze Slepjanskeho towarstwa Kólesko

„Něnter comy Boga chwalić – Slepjańske spiwarske knigły“ rěkaja spěwarske z kěrlušemi w Slepjanskej narěči, kotrež towarstwo Kólesko w Slepom nětko wuda. Što čitar abo spěwar w tutej knize namaka?

J. K.: W nowych Slepjanskich spěwarskich namakamy 50 kěrlušow kaž tež modlitwy a psalmy, kotrež su za Slepjansku wosadu z tradicije sem přeco wažne byli. Myslili smy tohorunja na wosadne popołdnja a swjedženje, hdžež so wjesele zhradnje spěwa, a tuž smy někotre ludowe spěwy zapřijeli, kotrež njejsu w Slepjanskim spěwniku „Daj mi jeno jajko“ hišće wozjewjene byli.

Nimo toho namaka čitar předstowo, w kotrymž so woznam cyrkwinskeho spěwanja w Slepom skrótko wopisuje. To pak je jenož přeni začišć, takrjec předstód na tematiku. Kónc lěta 2020 wuńdže 2. džěl „Drastowych knigłow“, a tam so wšitke warianty cyrkwinskeje drasty a k tomu słušace cyrkwinske tradicije wosebiće rozjimaja.

Nowe spěwarske su ilustrowane, rysowanki je zhotowił Rowniski wumělc Jörg Tausch. Skedźbnić chemy tež na mału pomoc k wurjekowanju Slepjanskeje serbsčiny a někotre wujasnjenja k tutej narěči na kóncu knihi.

Spěwarske rozrjaduju so po kapitlach, kiž maja so po wotběhu cyrkwinskeho lěta. Kotre kapitla to su?

H. H.: Kapitla našich spěwarskich su rjadowane po tych swjedženjach abo swja-

tych dnjach liturgiskeje protyki, kotrež maja w džensnišim času w Slepjanskim serbskim wosadnym žiwjenju najwjetši podžěl. To su: Adwent, Gódy, Tsoch kralow (Epiphanyas), Pasionki cas, Jastry, Swětki a Trinitatis. Dalše spěwy w druhej połojcy lěta smy zjeli do kapitlow „Džěk a chwalba“ a „Kónc cerkwinskego lěta“. Na to scěhuja „Módlitwy a psalmy“ a spěwy ludoweho razu pod titulom „Džož dwaj aby tšo su zgromadžone w jogo mjenje“.

Zwotkel zapřijate kěrluše pochadzeja – z němskich a serbskich spěwarskich abo hišće z dalšich žórłow?

J. K.: Žro twori zběrka Hanza Šymka ze Slepoho, wudata 1884, kotraž ma přede wšem jutrowne, pasionske a džakne kěrluše zapisane. Dalše kěrluše su přeložki z hornjo- a delnjoserbskich kaž tež němskich spěwarskich wšelakorych wudaćow. Předleža nam nimo toho nahrawanja Slepjanskich spěwarkow ze zaštych lětdžesatkow a nahrawanja modlitwow a psalmow, z kotrychž smy móhli tohorunja čerpać.

Štó bě na zestajenju spěwarskich wobdželeny a kak dołho je so na nich džětało?

H. H.: Šymkowe kěrluše smy jako towarstwo Kólesko hižo w léce 2014 wobdžěfali, zo bychmy někotre z nich móhli do repertoira našeje spěwneje skupiny přewzać. Wot toho časa sem smy dale přeložowali, přehladali, rešersowali; tuž su nowe spěwarske wuslědk džěta zaštych pjec do šesć

Titulny wobraz nowych Slepjanskich spěwarskich z mólbou Williama Krause

lět. Wšako smy chcyli jako towarstwo a hudźbny cyłk naše prócowanja wo Slepjansku serbsčinu konsekwentnje dale wjesć.

Namaj poboku bě přede wšem dr. Hync Rychtar z Lipska, kiž je modlitwy a psalmy přeložował a swěru přeložki kěrlušow Juliany Kaulfürstowej korigował. Někotre kěrluše mamy wot Dietera Redda z jeho priwatneje zběrki.

Spěwarske su stajnje zdobom nabožna a hudźbna kniha. Běchu na zestajenju Slepjanskich spěwarskich tež teologoj a cyrkwinsky hudźbny wobdželeni?

H. H.: Z Jadwigu Malinkowej mamy w Slepom fararku, kotraž serbsčinu w bohoslužbach, na wosadnych popołdnjach a při wopytach wěriwych w Slepjanskich wjeskach wuraznje a rady nałožuje. Tež wona přeješe sej, kěrluše a modlitwy w Slepjanskej serbsčinje předležo měć a je nam lisćinu tych kěrlušow napisala, kiž tworja zakład za cyrkwinske lěto.

Cyrkwinsky hudźbny wobdželeni njeběchu. Nawoda spěwneje skupiny towarstwa Kólesko Gerald Šejn/Schön pak ma dołholětna nazhonjenja na polu cyrkwinskeje hudźby. Wón je notowu sadźbu napisal a hudźbnu stronku knihi wuhotował.

Wot lěta 2007 předleža nowe delnjoserbske spěwarske, w kotrychž su hižo někotre spěwy w Slepjanskej narěči zapřijate. Wot lěta 2010 mamy tež nowe hornjoserbske spěwarske. Přez lětotki su so w Slepjanskej wosadze hornjoserbske spěwarske wužiwali.

Spěwarjo towarstwa Kólesko w Slepjanskej cyrkwi swjatki 2019

Foto: Karsten Nitsch

Za čo su w lěće 2020 swójske spěwarske w Slepjanskej narěči trěbne?

J. K.: Potrjeba tu je. Na jednym boku za naše towarstwo, zo bychmy móhli na bohoslužbach a cyrkwinskih swjedenjach w Slepjanskej narěči spěwać, wšako je zaměr Kóleska hajenje a naložowanje Slepjanskeje serbsčiny. Na druhim boku je to přeće wosebje staršich Slepjanskich wěryw. Je prawje, zo su so w Slepom přeco hornjoserbske spěwarske wužiwal. Jeli pak poskamy na stare nahrawanja na příklad jutrownych spěwarkow, to slyšimy něšto jara zajímavawo: Wone su kěrlušy za swoju potrjebu „zeslepjanšćili“. Je to putaca měšeńca spisowneje hornjoserbsčiny a Slepjanskeje narěče. Tež Slepjanske kantorki su w swojich předłohach za spěwanje w jutrownej nocy měli přeco Slepjanske řečne elementy w hornjoserbskich tekstach – nimo znatych, rzy Slepjanskich kěrlušow.

Stari ludžo so wjesela, čitać móc na příklad 23. psalm, kotryž su jako konfirmandža pola serbskeho fararja na „batowanju“ w swojim dialektě nawuknyli a móža

jón nětko zaso w domjacej nutrnosci wužiwać. A je za nich kaž balsam za dušu, hdyž přińdže k nim serbska fararka a modli so a spěwa z nimi w Slepjanskej serbsčiny.

Budu so nowe spěwarske nětko město dotalnych hornjoserbskich na serbskich wosadnych popođnjach a druhich serbskich cyrkwinskih zarjadowanjach w Slepom wužiwać?

H. H.: Toho so nadžijamy a tohodla smy knihu přihotowali. Štóz chce w Slepjanskej serbsčiny spěwać a so modlić, ma nětko zakład k tomu předležo. Přejemy sej, zo bychu so „Slěpjańske spiwarske knigly“ ke kóždej składnosći wužiwal.

Su nowe spěwarske tež za zajimcow zwonka Slepjanskeje wosady myslene?

J. K.: „Slěpjańske spiwarske knigly“ njesu přenjoťnje myslene za nadregionalne wužiwanje, ale za to, zjednočić zaso trójku Slepjanska cyrkej-Slepjanska drasta-Slepjanska serbsčina. Wone su rezultat džeťawosće našeho towarstwa eksplícitnje za potrjebu w Slepjanskej wosadže. Snano

pak namakaja so zajimcy za tutu publikaciju na příklad ze sociolinguistiskeho wobtuka. Potom wotpowěduje to tohorunja našemu cilej, dokumentować maťu, ale hišće žiwu narěć, spřístupnjeć zjawnosći dalši pisomny dokument a zmóžnić dohlady do hłubokeje zwjazanosće slepjanšćiny z cyrkwu. Řeč a nabožina bještej tu přeco njeđželomny cyťk.

Hdy a hdže so nowe spěwarske zjawnosći přepodažža?

H. H.: Přepodaće knihi „Něnter comy Boga chwalić – Slěpjańske spiwarske knigly“ budže 25. januara 2020 w 16.00 hodž. w Slepjanskej cyrkwi. Předstajimy jako spěwarjo towarstwa Kólesko kěrlušy z kóždeho kapitla a zawěsće chcemy Boha w rjanej Slepjanskej serbsčiny tež zhromadnje z wěrjowymi chwalić.

Wutrobny džak Wamaj za rozmoťu, gratulaciju k nowej knize a dale wjele mocow za wšo prócowanje wo serbske tradicije Slepjanskeje wosady.

Prašala so *Trudla Malinkowa*

Nowy zešiwk za žarowacych

Zešiwk č. 8 Nowego wósadnika je wušoť k smjertnej njeđželi 2019 jako wosebite wudaće pod titulom „Wenn es ein Leben nach dem Tod gibt / Jo-li žywjenje pó smjerši“. Zběrku němsko-serbskich hronow za kwětkowe a wěncowe sekly na row a za narowne kamjenje staj zestajioť Werner Měškank (ideja) a Hartmut Leipner. Wudawaćel je Spěchowanske towarstwo za serbsku řeč w cerkwi. W předšlowje pisataj zestajerjej wo swojich intencijach při zestajenju a podpěrujetaj zmužitosć, so k swojim swójbnyim a prjedownikam w serbskej řeči wuznać. 35 stronow woprijaca brošurka ma scěhowace kapitly: rozžognowanje a slědny póstrow; naš Jezus Kristus; w Bóžyma rukoma; wěra, lubosć, nažeja;

z biblie; žywjenje, smjerš a górejstawanje; citaty; tužyca, bólosć, spominanje; njebjo a zemja; Wóšćenas. Nimo teho su podate kontaktne daty internetoweje strony delnjoserbskeje wosady, spěchowanskeho towarstwa a serbskeju dušepastyrjow.

Mysleny je zešiwk za swójbny, přiwuznych a přećelow kaž tež za kwětkarnje, kamjenjećesarjow a pohrjebne předewzaća a wězo tež za fararjow we wosadach delnjoserbskeho sydłenskeho ruma a poradžowarjow smjertnych nawěškow, zo bychu žarowacych tež ze serbskej řeči w čežkich chwilach poboku stali. Brošurka rozdawa so darmo přez Spěchowanske towarstwo za serbsku řeč w cerkwi.

Christiana Piniekowa

Nowy wósadnik ze žarowanskimi hronami w němskej a delnjoserbskej řeči

Zhromadźizna Spěchowanskeho towaristwa

Na soboće do přenjeho adwenta, 30. nowembra 2019, wotmě so lětuša zhromadźizna člonow Spěchowanskeho towaristwa za serbsku řeč w cerkwi w Ewangelskim centrumje w Choćebuzu. Wona zahaji so z nutrnoscju fararki Kathariny Köhleroweje z Dešna. Na zakładže lětneho hesła „Pyťaj měř a hoń za nim“ rozmyslowaše wona wo podawkach lěta 2019. Dalšu zhromadźiznu nawjedowaše Werner Měškank.

Předsyda dr. Hartmut Leipner a serbskej dušepastyrjej Katharina Köhlerowa a Ingolf Kšenska rozprawjachu wo lońšich aktiwitach. Srjedźišćo wosadneho džeťawosće su serbske a dwurěčne kemše. Loni bě to

pjatanće kemšow we wšelakich cyrkwjach Delnjeje Łužicy. Akceptanca serbsčiny na kemšach rosće, tež pola wosadnych a fararjow, kotřiž serbsce njerěča. Tak so serbscy dušepastyrjo džeň a bóle k Božim službam kaž tež k dalšim zarjadowanjom zwonka cyrkwinskeho wobtuka proša.

Nowy zamoťwity za financy Frank Matijašk poda nadrobnu rozprawu wo financielnym poťoženju towarstwa. Po tym rozloži předsyda předewzaća towarstwa za lěto 2020. Tak chce towarstwo rumnosće na něhdyšej farje w Choćebuzu-Chmjelowje jako nowe zetkanišćo za serbskich wosadnych wuhotować. Dale chce džeťawosće so wot 21. do 23. awgusta 2020 na

„Wendentag“ w Hannoverskim Wendlandže wobdžeľić. Serbske kemše a serbske publikacije budu dale wobstarać. Nadžijaja so tež na podpěru přez nowych akterow: fararja dr. Stefana Reichelta w Blunju, fararja Wolfganga Krautmachera w Luborazu a studentskeho fararja Steffena Tuschlinga w Choćebuzu.

Zhromadźizna Spěchowanskeho towaristwa skićeše nadrobny dohled do wobšěrneho serbskeho wosadneho žywjenja w Delnjeje Łužicy. Přejemy jemu Bože žohnowanje a přeco dosć mocow za wšitke za 2020 planowane projekty: Bohu česći a Serbam k wužitku.

Měrcin Wirth

Elegiske pućowanje po Łužicy

Nowostka w serbskej literaturje: rječazowa baseń třoch serbskich awtorkow

Loni wuńdže w Ludowym nakładnistwje Domowina spodobna kniha mjeńšeho, nimalo kwadratiskeho formata pod titulom „znaki pominaki kopolaki“ awtorkow Měřany Cušcynje (*1961), Róže Domašcynje (*1951) a Měrki Mětowje (*1959) z fotografijemi Jügena Maćija (*1953) kaž tež z dosłowom w formje awtorskeho interviewa, kiž wjedžeše wudawačelka Marka Maćijowa (*1955). Knižku wuhotowa Isa Bryccyna (*1963).

Rječazowa baseń – kaž so w interviewje tekst mjenuje – je nowostka w serbskej literaturje. Njerymowana wuměłska twórba z matematisko-rěčneje tektoniku, na kotrež tworjenju su wjacori awtorojo wobdźěleni, pochadža z aziatiskeho ruma. Wuchadžejo z tuteje ideje su awtorki dlěši čas hromadže dźělali. Kóžda z nich napisa třinaće 13-linkowych tekstow. Matematisce widžane je třinatka primowa ličba, w ludowej přiwěrje je zwjetša negatiwnje konotěrowana jako ličba njezboža. We wuměłstwowej wědomosći plaći 13 jako ličba rozwołnosće, hybris (sebjepřewyšnja), ale tež powyšenosće, hordoznosće a noweho spočatka. Nimo teho pokazuje na ličenje měsacow stareho matriarchalnego měsáčkowneho lěta z 13 měsacami. Awtorki so potajkim njeboja tuteje ličby a njebojachu so tež mjezsobnje tworičeskeje wuměny, tak zo nasta 39 tekstow, po mojím měnjenju zwuzdženeje asociatiwneje prozy, bjez interpunkcije.

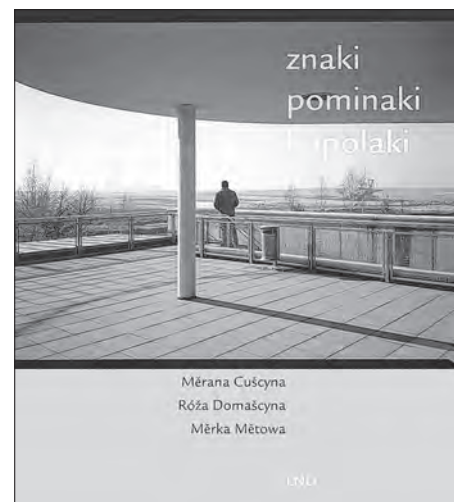
Jednotliwe teksty z hłownej temu Łužica su rjadowane po stajnym mustrje RD – MC – MM. Serbska pućowanska literatura ma dołhu tradiciju – na přikład pisachu ju Jan Arnošt Holan, Arnošt Muka, Jan Awgust Měrćink, Měrćin Nowak-Njechorński, Křesčan Krawc, Alfons Frencl – a so rady čita, wšako rysuja so awtentiske měst-

nosće a žiwi ludžo. Nowy tekst je drje napřečiwny čop k Jurja Brězanowemu prozaisce zapołożenemu sydomdnjowskemu kwasnemu pućowanju „Mjez Čornobohom a Blótami“ (1953). Tež Brězan woli dosć krutu, skerje wobsahowje powučnje zapołożenu strukturu. Młodaj protagonistaj přepučujetaj – samo ze šoferom – Łužicu. Serb pokazuje swojej němskej mandželskej tež z kritiskimi zynkami swoju rjanu serbsku domiznu.

W nowej knize wšak mamy předležo w formalnje jara krutej strukturje skerje pohladnjenja, do so splečene literarne a kulturne reminiscency abo posudžowanja. Teksty nawjazuja na so skerje improvizatorisce přez słowo, městnosć abo po wobsahu. Łužica so předstaja jako fragilny geografiski a kulturny rum, z rjanosćemi a napjatosćemi. Awtorki pohibuja so w serbskim ewangelskim kaž tež katolskim rumje. Čehoda pak započina a kónči so jich asociatiwne pućowanje w Budyšinje (1, 39) – pokazuje so tu wotchad a nawrót abo zawrjenu kruh?

Nimo teho so mjez druhim tute městnosće naspomnja: Čornobóh (2), Čerwjena korčma (3), Lubjeńc, Bónjency, Sokolca, Wuricy, potepjene Mašecy, Budyski spjaty jězor, Flinc (4), Hamorska milinarnja, Bjerwałdski jězor (5), Brězowski jězor (6), Slep (7), Bartski hermanek, Njechorń (8), Miłoraz (9), Łučo, Nowy Łaz, Čelno, Tšukojece, Bukowk, briketownja Werminghoff (10), Mužakowska kónčina, hola (11), Mužakowske lěsy a jama (12), pušćeny pralěš Pücklera za Mužakowom (13), Bošojska wjesna klamarnja (14), Felixowy jězor (15), Gródk a Wojericy (16), HoyWoj Stare město, Hory (17), bjezrumna zwjazanosć Miny Witkojc a Wylema Szewczyka (18), Popojce (19), transatlantiske wupućowanje Ser-

bow (20), Lubnjowske čolmy a čolmy čekancow (21), sólny puć do Baršća (22), wšelake Boršće: Mała, Hornja, Słona ..., delnjoserbski Smaržow w gmejnje Łukojce a Wjelike a Małe Božemysle (23), Kulow, Salow Ralbicy (24), Kamjenc, Delany, Kulowska ewangelska cyrkej, rozbite Bože martry (25), Horjany, Delany (26), serbski hajwey, Delany, Rom – židowska štwórc (27), Betlehem, hospoda w Sernjanach (28), Mješicy, Čornobóh, Rachlow (29), Šěra-

chow (30), Šunow, Onklec hat, Němske Pazlicy, Drježdžany (31), Drježdžany a Pěskecy (32), Spritzhaus Kötzschenbrodskeje idylki (33), wšelakej komorce – ta Budyskeho pisarja Pětra a ta Hórcana Jurja Chěžki (34), wjes jako serbska literarna městnosć (35), Smochćicy (36), Pěskecy, Chróscicy, Konjency, Koćina, Ralbicy, Worklecy (37), awtodróha ze směra Drježdžan do Budyšina (38), Budyska Bohata wěža, Bohata hasa, Mikławš, kónčo z turistisko-kulinariskim a geografiskim njedorozumjenjom: „Budyski žonop ... z blótowskej kórku ... mój swěće bě da to hižo Pólska“ (39).

Zhromadny literarny duktus awtorkow samsneje generacije je postajeny wot regionalneje kaž tež literarneje znajomosće a wysokeje rěčneje wuměłskosće, wot defensiwnosće a elegiskosće. Sydom čornobělych fotow, kiž su kontrasty k motiwam póštowych kartow, tute zapołożenje podšmórnje. Pola Měrki Mětoweje wustupuje hdys a hdys pućowacy porik, štož pokazuje na jeje poprawne prozaiske wašnje pisanja. Jako asociatiwneje wobkedžbowarce wostanjetej tamnej awtorce swěrneje swojemu lyriskemu temperamentej. Wuznaješli so w serbskej literaturje inkluziwnje biografijow awtorkow, lěpje spóznaješ zartwarjene citaty a aluzije (asociacije zbudžace pokazki). Titul knihi wšak je jasne wuznaće. Awtorkam a fotografaj njeńdže wo nejkany, folkoristiski a intaktny wobraz wo Łužicy, tež nic wo čiste čitanske rozwjeselenje. Tu su nazběrane rěčne znaki a teksty chcedža być pominaki, haj kopolaki. Interview wudawačelki polěkuje zrozumjenju literarneho eksperimenta a tukam na to, zo by tekst w němskej rěči tójšto krajanam rozšěrjenje swójskeje perspektiwy zmóžnił. **Christiana Piniekowa**

Měřana Cušcyna, Róža Domašcyna, Měrka Mětowa, „znaki pominaki kopolaki“, foto: Jürgen Maćij, čornoběle foto, 56 stron, kruta wjazba, 978-3-7420-2567-8, 9,90 €

Awtorki rječazoweje basnje, wotlěwa: Měrka Mětowa, Měřana Cušcyna a Róža Domašcyna

Foto: Hanka Šeńec

Ow, moje Njeswačidło!

Mysle něhdyšeho Njeswačana k Serbskej protyce na lěto 2020

Mam rjanu Serbsku protyku na lěto 2020 před sobu, kiž so wosebje Njeswačidle wěnuje. Derje tak, wšako běštej wjes a wosada w lěće 2018 swoje 750lětne wobstaće swjećitoj. W swojim přinošku chcu so jenož na nastawki wo Njeswačidle wobmjezować a so nadźijam, zo hišće druzy dalše nastawki wo protyce 2020 na Pomhaj Bóh sčelu.

Započnu z rjanym titulnym wobrazom stareho hrodu. Zo je so tutón napohlad za wobalku wzał, mje jako farskeho hólca tyši. Woprawdžita debjenka Njeswačidła je 1951 pod Drježdžanskim prof. Oswinom Hempelom znowa natwarjena cyrkej. Ju by dyrbjał každy Łužičan znać. Je mi džen-sa hišće kaž dźiw, zo je so za nanowy čas w čežkich powójnskich lětach Boži dom z rozpadankow z wulkej prócu wosadnych natwaril. Běchmoj z bratrom Arnoštom pódla. Rozsud, stary hród za titulne foto wzać, nimam za poradženy. Přiznaju, zo wšak je napohlad rjany, Njeswačanske zemjanstwo pak njeje serbstwu tyło. Abo mylu so?

Pilny a wurjadny přinošk mojeho bratra Handrija Wirtha „Tysacletne stawizny Njeswačidła“ samo mi wjele nowych spóznaćow poda. Haj, wón so we wsy a wokolinje wuběrnyje wuznaje a stajnje na tym dźěla so wudospoňić. Čitach rady jeho słowa wo wsy, w kotrejž běch 13 lět doma – a tola wjele wo njej njewědžach, na přikład wo wurywankach při starym a bywšim nowym hrodze. Zo so pisar wobmjezować dyrbješe, je zrozumliwyje. Wězo by tež móht wo druhich dožiwjenjach pisać, na přikład wo žiwjenju na wsy w lětach po wójnje.

Mólba Njeswačanskeje cyrkwje ze serbskim bibliskim hronom z lěta 1949 Repro.: archiw PB

Wo wjele wjace sławnych žonow a mužů bě w Njeswačidle a we wulkej wosadze doma. Bych na sotru Jěwu Šoćic, Kurta Heitza, Lisettu Creutzowu a dalšich spomnił, kiž so po wójnje njesebičnje na dobro wosady zasadźowachu. Jich skutkowanje njebě literarneho razu, a tola zawostaji jich dźěło we mni hluboke dopomnjeće. Na nich so hižo njespomina, ani jedna wjesna dróha mjeno někoho z nich njenosy. Tež na serbskich powójnskich nowowučerjow pomyslu. Měrcin Lišena jako direktor, Beno Ela, Helmut Štrympa, Haňža Krawcowa rodź. Bermichec z bratrom Arnoštom a ze mnu ani njespytachu serbować, mějachmoj jich pak rady.

Franc Šěn pisa jara rjenje wo „Basniskim nalěču“ ludoweho basnika Jana Hajncy. Z jeho přiwuznej Irenu Hajncec, nětko wudata Backhaus, chodžach w Njeswačidle do rjadownje. Wona hakle lětsa přez rjany wjesny muzej wo swojim basniku-wulkowuju zhoni. Pola njeje doma so wo zaštosći swójby njerěčeše. Naš nan spomni w lisćinje na tych Serbow wosady, kiž su so po wójnje „zhubili“, wotwjezli, tak kaž jeje nan. Tehdy Hajncecom statok sčazachu. Po 1989 jón wróćo dóstachu a jón ponowichu, kaž wobraz w protyce pokaza.

Bych hišće wšelke přispomnjenja k nowšemu časej Njeswačidła napisal. Syn serbskeju staršeju Günther Kneschke (zemřel 21. oktobra 2019) je zajimawe wideja wo Njeswačidlskich podawkach nawjercał a je wuspěšnje pokazał a dale dał. Dóstach wot njeho „Das Wunder von Neschwitz“ a „750 Jahre – Neschwitz feiert“. Arnulf Sachße – jeho wowka Lejna Faltin-gowa bě Serbowka a kuzina našeho nana – bě dołhe lěta swědomity nawoda Njeswačidlskeje wohnjoweje wobory. Dieter Petschel – jeho serbski děd a nan běštaj lětadołho do elektrifikacije zwonow spuščomnaj zwónkaj – je angažowany načolnik Njeswačidlskeho towarstwa Kultur und Heimatfreunde.

Wo wjesnym muzeju pisa w protyce mi derje znaty nawoda Arnd Lehmann jara zajimawje. Ja wšak muzej znaju a wěm, zo je přez swoje tematiske wustajeńcy wosebity muzej, kiž svojeho runjeća pyta. Zo je wopyt tež za Serbow dobyt, je wěste, su wšak tam serbske kaž němske stawizny Njeswačidła a wokoliny widjeć.

Jurij Łušćanski pisa wo najstaršej dopisnicy-pohladnicy Njeswačidła a najskerje Němskeje, kiž w muzeju maja. Njewědžach wo njej a so dźiwam, što wšo so samo džen-sa hišće nadeńdže.

Manfred Laduš, kotrehož ze serbskeho internata w Lipsku znaju, pisa wo Njeswačidlskich serbskich wótčincach. Wjeselu so, kak nutrnje so wón serbskim fararjam

Titul lětušeje Serbskeje protyki

wěnuje a wo nich wobšěrnyje a pozitiwnje pisa. Wo našim nanu, poslednim serbskim fararju w Njeswačidle, njeby so do 1989 takle pisać hodźało. Zo je so Jurij Grós za nana zasadźil, kaž Laduš pisa, njejsym wot nana ženje słyšał. Njeh pak temu tak je.

„Čorny kocor z Njeswačidła“ a „Złota korejta w Njeswačanskim hrodze“ – tutej powědce běštej mi znatej. Jako dźěćo husćišo wo złotej kući diskutowachmy, ju pytachmy a za starym hrodom za njej hrjebachmy. W pincach pod hrodom mějach wjesnjenjo běrny a my spytachmy za nimi ze swěčku hić a za kuću so rozhlodować. Wěrjachmy, zo wona tam schowana je. Wěrjachmy tehdom tež, zo wot stareho hrodu podzemska chódba do cyrkwje wjedže, a pytachmy a ryjachmy za njej – wězo podarmo.

Dopomnu so na to, zo so wo diakonace, hdžež bydlachmy, wšelake přiwěrki powědach. Wězo „šerješe“ na łubi, kaž wšudže w starych chěžach, hdžež drjewo hrjadow „džěła“. Susodža, kiž pod našeje třechu šaty sušachu, dožiwichu pječa, zo bě roztorhany powjaz zaso cyły, jako so wróćichu. A ja sam pod baroknej třechu diakonata podarmo za kuzlarskej 7. knihu Mójzasa pytach, kiž dyrbješe tam pječa schowana być. Tajke a hinaše so powědaše.

Wjeselu so, zo je pod redakciju Pětra Šoły nimoměry rjana, wobšěrna a bohata Serbska protyka na lěto 2020 nastala. Je za mnohich jara wažena a najbóle čitana serbska lektura. **Pawoł Wirth**

Wopominanje 200. narodnin fararja Imiša w Hodźiju

Hodźijski farar Christoph Rummel, Gerat Krawc z Delnjeho Wunjowa a Serbski superintendent Jan Malink (wotlěwa) při rowje Imišec mandźelskeju

Foto: Hanka Krawcec

Farar Jaroměr Hendrich Imiš (1819–1897)

Foto: SKA

Dnja 16. decembra bě 200. narodny dzeń Jaroměra Hendricha Imiša. Wón běše wot lěta 1859 hač do swojeje smjerće 12. decembra 1897 farar w Hodźiju.

Sobotnišej přednoškaj

Sobotu, 14. decembra, zeńdže so něhdže 30 sobustawow a hosći Hodźijskeho domizniskeho towarstwa a Hodźijskeje wosady w tamnišim kantorace. Po zahajenju předsydy towarstwa Petera Beera přednošowaše Gerat Krawc wo žiwjenju a mnohostronskim skutkowanju fararja Imiša. Wón rýsowaše Imiša jako křesćana z wusahowa-

cym bojowniskim duchom, ze zaměrnosću, z organizatoriskim talentom a hłubokaj lubosću k serbskemu narodej. Ze wšej mocu zasadźowaše so za duchowne a kulturne kublanje a za wuchowanje narodnej identity serbskeho luda. Dla jeho wuznamo jako wodźaca wosobina Serbow mjenowachu jeho tež „serbski bamž“.

Po Geraće Krawcu porěča wosadny farar Christoph Rummel wo nowogotiskim wobnowjenju Hodźijskeje cyrkwy w lětach mjez 1876 a 1892 pod nawodom fararja Imiša. Najbóle napadna wonkowna změna bě nowowuhotowanje cyrkwineje wěže z dwěmaj wjerškoma. Na zajimawych fotach pokaza referent cyrkej do lěta 1876, po tehdyšim wobnowjenju a nětko – w cyłym napohledze abo w detailach.

Po tym bě zhromadne kofejnice a zajimawa rozmołwa w kantorace.

Kemše a wustajeńca

Njedzelu, 15. decembra, swjećeše něhdže sto wosadnych a hosći swjatočne dwurěčne kemše k wopominanju fararja Imiša. Hodźijski farar Rummel běše liturg, epistolu a scěnje čitašaj Gerat Krawc z Delnjeho Wunjowa serbsce a zastupjer Budyškeje diakonije Peter Noack němsce. Superintendent Jan Malink předowaše wo Lukašu 3,9–11. Nazornje pokaza wón, kak bě Jaroměr Hendrich Imiš hač do wysokej staroby namołwu profety Jana, předar wěry a lubosće być, jako inspirator a organizator serbskeho žiwjenja a nutřkowneho misionstwa zwoprawdźił.

Wopytowarjo Božej služby spěwachu mócnje a wjesele němske a serbske štučki kěrlušow. Knjeni Hilža Zendžina ze Smochćic zanjese spěwaj „Knejzowy jandžel“

a „Bohu budź džak“ jako solistka.

Po kemšach wotewri Gerat Krawc na zadnjeje scěnje w cyrkwi mału wustajeńcu wo žiwjenju a skutkowanju fararja Imiša. Při čaju a hodownym pječwje kemšerjo a kemšerki bjesadowachu a sej wustajeńcu wobhladachu.

Naposledk podachu so ći, kiž běchu hišće přitomni, k rowej Imišec mandźelskeju. Tam Gerat Krawc kwěćel położy a wšitcy zaspěwachu zhromadnje narodnu hymnu „Rjana Lužica“.

Wopominanje fararja Imiša dopomina nas serbskich křesćanow na napominace słowa Jana Kiliana, po kotrychž je so tež Imiš ze svojim plódnym skutkowanjom čas žiwjenja měł: „Serbja, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru!“

Gerat Krawc

Dwurěčne kemše z fararjom Rummelom (nalewo) a sup. Malinkom w Hodźijskim Božim domje

Foto: Měrcin Krawc

Kemšerjo a kemšerki při wustajeńcu wo fararju Imišu

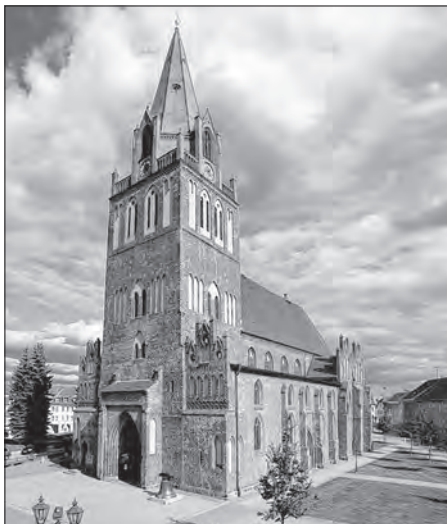
Foto: Ludwig Sachsa

Cyrkej w Eberswaldže so wuchowata

Z kedźbliwymi zmyslami bě Serbowka Hanka J. z Budestec, kotraž hižo dlěši čas w Eberswaldže sewjernje Berlina bydli, pónđzelu dopođnja, 2. decembra, wobkedźbowata, kak kur z Marje Madlenineje cyrkwyje w Eberswaldže stupa. Spěšnje reagujo zawoła wohnjowu woboru a informowaše fararja. Strózbje zadźewa temu, zo so přez šeroko wotewrjenje cyrkwinych durjow čerstwy powětr do hižo dospołnje z kurom napjelnjeneje cyrkwyje dósta, kiž by prawdžepodobnje k cytkownemu wotpalenju Božeho domu wjedł.

Wohnjowa wobora woheń, kiž bě na hornjej łubi cyrkwyje wudyrił, kedźbliwje hašeše, tak zo njeje k wjetšim škodam dóšlo. Při wšěm so pak cytkowne škody wot policije na někotre statysac eurow trochuja. Reparatury a wobnowjenja budu dlěje hač lěto trać.

Romanisko-gotiska cyrkej Marje Madleny bu spočatk 14. lětstotka z cyhelow twarjena a chowa w sebi mnoho nabožno-wumělskich drohočinkow ze srjedźowěka a z nowišeho časa, mjez druhim dupu z 13. lětstotka, woltar z pózdnjeje renesansy kaž tež wšelake freski a figury z terakoty. W lěće 2002 su nowe zwony zatwarili.

Cyrkej Marje Madleny w Eberswaldže

Foto: Wikipedia

W čezkej situaciji po wohenju so wosada ze swojim duchownym Hanns-Petrom Gierigom přez kóždužkuli duchownu podpěru a modlitwu wjeseli. Štóz chce wosadže něšto linkow napisać, móže to pod scěhowacej adresu činić: Kirchengemeinde Eberswalde, Kirchstraße 6, 16225 Eberswalde.

Lubina Malinkowa

Adwentny koncert w Michalskej

W přepjelnjenej Michalskej cyrkwi wuhotowaše chór Serbskeho gymnazija sobotu do 3. adwenta, 14. decembra, swój tradicionalny adwentny koncert. Nimo serbskich a němskich připosłucharjow móžeše sup. Jan Malink tež českich wopytowarjow w jich maćerščinje witać, kiž běchu z třomi busami z Libereca přijěli. Rjana překwapjenka bě, zo wustupi nimo 1. serbskeje kulturneje brigady pod nawodom cyrkwin-skohudźbnego direktora Friedemann Böhme tež džěcacy chór gymnazija pod nawodom wučerki Judith Škodžineje z třomi spěwami. Wo dalšu nowostku postarachu so dwanatkarjo, kotřiž přidatnje k progra-

mej spěw w swójskej režiji zanjesechu, rozžohnuju so z tym jako spěwarki a spěwarjo adwentnych koncertow. Mjez spěwnymi přinoškami bě tež twórbna gymnaziasta 12. lětnika Daniela Matika. Piščelowa hudźba, zahrata wot wosadneje kantorki Yuko Ikeda, program skulojći. Sup. Malink pokaza w krótkej meditaciji na adwent jako čas čakanja na přichad Knjeza a zakónči koncert ze žohnowanjom. Jako přidawk, kiž sej wopytowarjo ze sylnym přikleskom wuprosychu, zanjesechu brigadnicy „Knjezoweho jandžela“, z čimž wuklinča hodžinka duchowneho wokřewjenja w Michalskej cyrkwi.

T.M.

1. serbska kulturna brigada na koncerće w Michalskej cyrkwi

Foto: Hanka Šěneć

Přednošk w USA

Na uniwersitnym instituće Max Kade Institute for German-American Studies w Madisonje, stolicy US-stata Wisconsin, přednošowaše dr. David Zersen 16. oktobra 2019 wo Serbach a jich wupućowanju do Ameriki w 19. lětstotku. Přednošowar je lutherski teologa a skutkowaše hač do swogeho wotchada na wuměnk jako prezident lutherskeje Concordia University Texas w texaskej stolicy Austinje. Jako tajki je so lětdžesatki ze serbskej tematiku zaběrał a ju mjez druhim w mnohich přinoškach, přednoškach a knihach w USA šěrił. Tež we Łužicy bě hižo wospjet z hosćom.

Na přednošku wobdźělichu so sobudźeřačerjo uniwersitneje fakulty, studenća kaž tež dalši zajimcy z wobydlerstwa. Mjez přitomnymi běchu tež někotři, kiž maja sami serbske korjenje. Jako wusahowacej wosobinje serbskeho wupućowanja do USA wuzběhny referent dweju fararjow, Hornjoserba Jana Kiliana a Delnjoserba Mata Kosyka, kiž staj wobaj tež wuznamnje k serbskemu pismowstwu přinošowatoj.

T.M.

Adwentnička na Michalskej

Gymnazist Frido Malink z Rakec zapiska adwentne štučki na trompeće. Foto: Měrcin Wirth

Po zwučenej tradiciji swjećachu so decemberske serbske kemše w Michalskej cyrkwi njedzelu popođnju druheho adwenta. Po tym zhromadzi so 23 dorosćenych a džěci, kiž běchu z Budyskeje, Bukečanskeje, Budestečanskeje, Hodžijskeje, Rakečanskeje a samo Choćebuskeje wosady přišli, k adwentničke na Michalskej farje. Při swjedźensce wupyšnych blidach a dobrych přikuskach, kiž běchu hospozy sobu přinesli, wšitcy rjenje bjesadowachu a adwentne kěrlušy spěwachu. Šulerjej Frido a Filip Malink z Rakec zapiskašaj štučki na trompeće a akordeonje, holcy pak rady z Gabrielu Gruhlowej hwězdički paslachu. Někotři wobdźělnicy so z adwentnički nachwilnje na Hłowne torhošćo podachu, zo bychu so na přemim zjawnim serbskim adwentnym spěwanju towarstwa Škit Budyšin wobdźělili. Wirtheć swójbje z Třělan a wšitkim dalšim sobuwuhotowarjam popođnja słuša wutrobny džak za rjane serbske adwentne hodžinky.

T.M.

Powěšće

Kaž je hižo wjele lět w Slepom z tradiciju, je njedzela přeného adwenta džěćetko ze swojimaj přewodžerkomaj wobdžělnikow serbskeho wosadneho popołdnja wopytało a z pomajknjenjom požohnowało. Na dopołdnišich kemšach bě wosadna fararka Jadwiga Malinkowa džěćetko a jeho přewodžerce w serbskej a němskej rěči wužohnowała a je na jeho dohodownu službu wupóstała.

Foto: Joachim Rehle

Budyšin. Na adwentniče Budyskeje Domowinskeje župy „Jan Arnošt Smoler“ 5. decembra w Serbskim domje w Budyšinje přednošowaše Trudla Malinkowa něhdze 25 wobdžělnikam wo serbskich slědach w Budyskej Michałskej wosadze. Přednošk běchu sej Domowinjenjo składnostnje lońšeho 400lětného jubileja Michałskej wosady přili.

Njeswaćidło. Wutoru, 10. decembra, swjećaču wučerjo Budyskeho Serbskeho gymnazija

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot zapósłancow Zwjazkowneho sejma Němskeje, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma. Lětny abonement plaći 8 eurow.

swuju hodowničku w Njeswaćidle. K temu běchu sej stawiznarku dr. Lubinu Malinkowu na přednošk přeprasyli. Wona předstaji kolegijej stawizny Ochranowskeje bratrowskeje jednoty w serbskej Łužicy a rozloži jeje wuznam za serbske kulturne stawizny.

Chróscicy. Pjatk, 13. decembra, přednošowaše dr. Lubina Malinkowa w tamnišej putniskej hospodze wo počahach mjez čěskimi eksulantami a ewangelskimi Serbami. W srjedzišću přednoška stejachu wšelake wosoby, kiž skutkowachu mjez Čechami runje tak kaž mjez Serbami. Wosebity zajim budzi wuznam čěskich eksulantow za stawizny ewangelskich Serbow.

Choćebuz. Delnjoserbske hodowne kemše wotměchu so přeni dzeń hód w Choćebuskej Serbskej cyrkwi. Předowanje měješe farar n. w. Cyril Pjech z Berlina. Ze spěwami wobrubištej kemše chór Łužyca a Delnjoserbski sekstet, Maximilian August hraješe na piščelach. Hodowne kemše w Choćebuzu so po lětdžesatkach přestawki w lěće přewróta 1989 woziwichu a so w minjenych třoch lětdžesatkach z tradiciju stachu.

Zbožopřeća

Dnja 6. januara woswjeći knjz **Helmut Kurjo** w Blunju swoje 85. narodniny. Gratulujemy jubilaraj wutrobnje a přejemy jemu bohate Bože žohnowanje.

Dary

W nowembru je so dariło za Pomhaj Bóh 100 eurow a 50 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 100 lětami, 21. januara 1920, zemř w tchaskim Serbinje farar **Herman Kilian**. Narodženy 1859 jako najmlódši syn fararja Jana Kiliana, wotrosce wón pod skromnymi wobstejnosćmi přěních lět serbskeje kolonije. Fara, w kotrejž swojba z pjeć džěćimi bydleše, bě kładžity domčk, kiž spočatnje z jedneje, pozdžišo z dweju rumnosćow wobsteješe. Chodžeše do wosadneje šule, hdžež bě najprjedy jeho nan, potom jeho bratr Gerhard z wučerjom. Po konfirmaciji wopuści Serbin, wopyta wot lěta 1874 cyrkwinski gymnazij w Fort Wayne, Indiana, a wot lěta 1880 teologiski seminar w St. Louis, Missouri. Po nawróće dom sta so 1883 z naslědnikom nana jako Serbinski farar. Hłownje za njeho napisa Jan Kilian 1883 serbsku agendnu, kotraž sta so z jeničkej serbskej knihu, kiž je so hdy w zamórskich krajach čišćała. Jeho zaslužba tež je, zo so wot lěta 1870 šćěpjena Serbinska wosada w lěće 1914 zaso zjednoči. Za čas Hermana Kiliana so Serbin do dalokeje měry přeněmči. 1905 swjećeše poslednju serb-

sku konfirmaciju. Serbske kemše wotměwaše naposledk jenož hišće jónu mjesačne za přewažnje starych wopytowarjow. Z jeho smjerću womjelkny serbsčina jako cyrkwinska rěč w Serbinje. Wón wotpočuje w rownišću Kilianec swojby w Serbinje. T.M.

Přeprošujemy

- 5.01. 2. njedzela po hodžoch**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)
14.30 ekumeniski nyšpor w cyrkwi Našeje lubeje knjenje w Budyšinje, přizamknje so hodownička Budyskeje katolskeje wosady na Benowej žurli
- 15.01. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
- 19.01. 2. njedzela po Třoch kralach**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 23.01. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 25.01. sobota**
09.30 sobustawska zhromadžizna Serbskeho wosadneho zwjazka w Budyšinje na Michałskej farje
16.00 předstajenje nowych Slepjanskich spěwarskich w Slepjanskej cyrkwi
- W februaru wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.*
- 02.02. poslednja njedzela po Třoch kralach**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)